

A természet szeretettel való, mélységes tanulmányozása megérzése annak a belső meleg kapcsolódásnak, amely a külső természet és az ember lelke között van."

– Thorma János

Természetpedagógia a tudományok rendszerében

Orgoványi Anikó

*Hazai és külföldi modellek a projektoktatásban konferencia
Óbudai Egyetem, Budapest, 2025. május 23.*

Természetpedagógia, nem csak a tudományok rendszerében

Tudomány

Természeti
törvényszerűségek

Művészet

Szimbólumok

Hit

Transzcendencia

A Természetpedagógia

Fogalma

Célja

Jellemzői

Nevelési
területe

TERMÉSZETPEDAGÓGIA FOGALMA

Pedagógiai irányzat, mely interdiszciplináris kapcsolatban áll más **tudományágakkal** (pl. természetpszichológia, természetfilozófia, természet-etika), és a **művészetekkel** együttműködve segíti a **természet**, mint összefüggő rendszer megértését, és a természeti nevelés által nevel a természet szeretetére, és a fenntarthatóságra.

A TERMÉSZETPEDAGÓGIA CÉLJA

- A Természetpedagógia és a természeti nevelés **fogalmának bevezetése** a **neveléstudomány rendszerébe**, az elmélet tudományos megalapozása
- A **fenntarthatóságra nevelés** a természeti nevelés, a környezeti és a művészeti nevelés együttes módszerei segítségével.
- **Lokális cél:** A természeti és környezeti tényezők javítása, több természetempátia és cselekvés által
- **Globális cél:** A Föld természeti és környezeti állapotának javulása

A TERMÉSZETPEDAGÓGIA JELLEMZŐI

- **Szelíd megismerési módszerek:** A természetpedagógia az érzékelésre, intuícióra és művészi átélésre épít, szemben a hagyományos, tudományos megközelítésekkel.
- **Természetempátia:** Együttérzés a természet minden élettelen és élő létezője iránt.
- **Holisztikus szemlélet:** A világot nem csupán az emberi érdekek szemszögéből vizsgálja, hanem az élővilág és a természet egységét hangsúlyozza.
- **Művészet és természet kapcsolata:** Természet a művészetben, művészet a természetben

A
Természetpedagógia
interdiszciplináris
kapcsolatai

Neveléstudomány

Természetfilozófia

Természetpszichológia

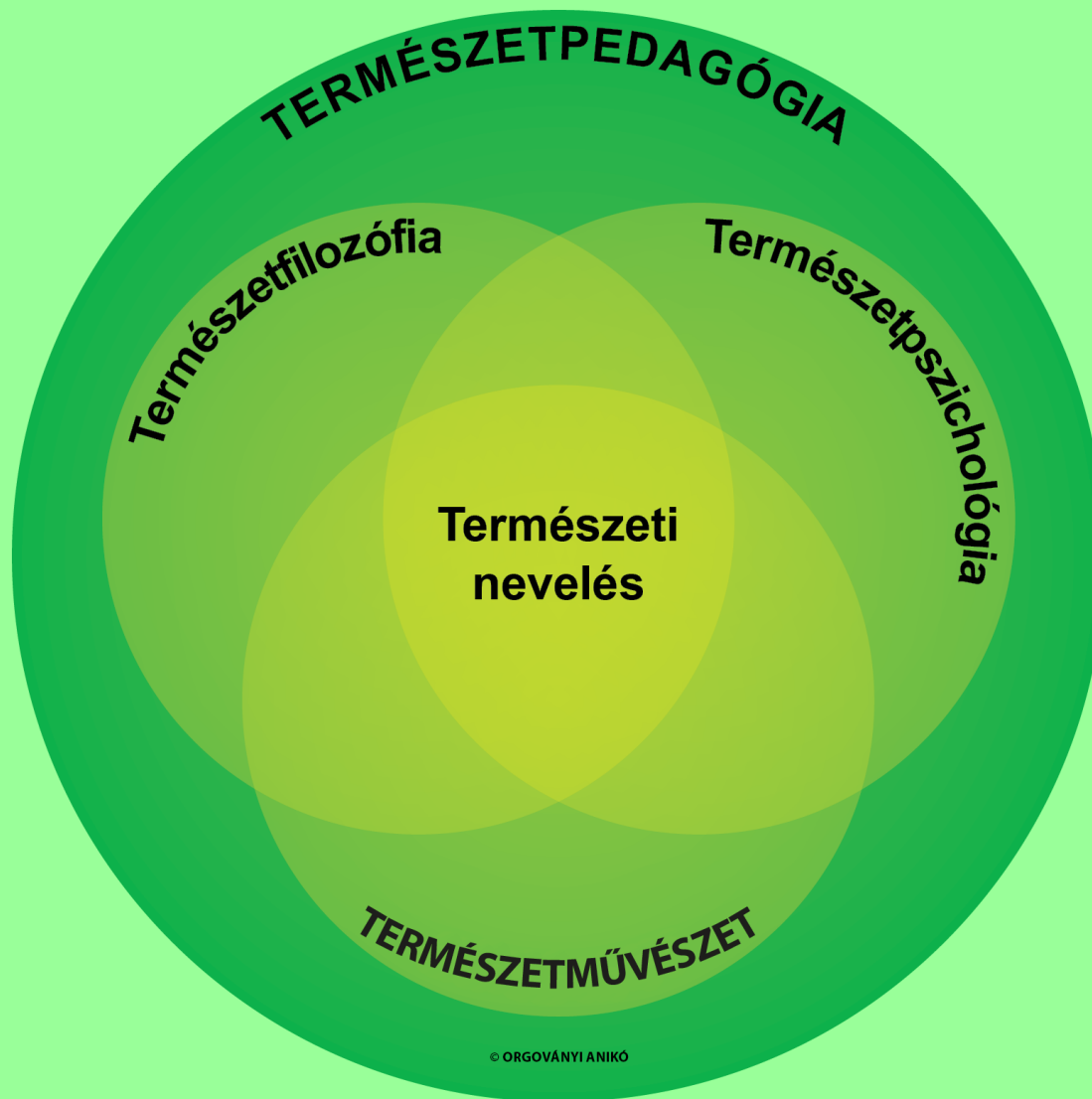
Természetművészet

Természetpedagógia a neveléstudományi modellek rendszerében

	Comeniusi-herbarti nevelési modell	Reformpedagógiai nevelési modell	Természetpedagógiai modell
nevelési célfelfogás	normatív	értékrelativista	Felfedezésez tanulás (<i>discovery learning</i>)
céltartalma	valláserkölcsei	önfejlesztő	természetre orientált
személyiségképe	intellektuális	regulatív (morális kommunikációra nyitott)	nyitott, érdeklődő, kíváncsi
nevelési folyamat felfogása	szabályozott, irányított	szabad	felfedezettő
bázisa szerint	befogadó	aktivitásra épülő	motivált, tapasztalásra épülő
hatásszervezése	intellektualisztikus	naturalisztikus	Projekt alapú
nevelésmetodikai koncepció	direkt verbális-kognitív	indirekt	rávezető

A természetpedagógia interdiszciplináris kapcsolatai, és nevelési területe

Természetfilozófia

Kozmológia

Természet-
ontológia

Természet-
etika

Természet-
esztétika

Természetfilozófia

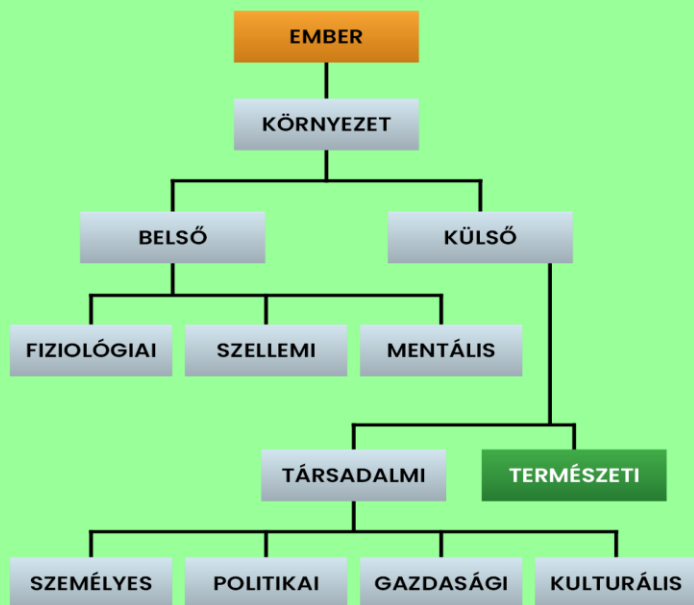
Fogalma:

- A filozófia ága, amely a Világegyetem / Természet kérdéseit vizsgálja.
- A modern tudományok, (fizika, a biológia, kozmológia) előfutára.

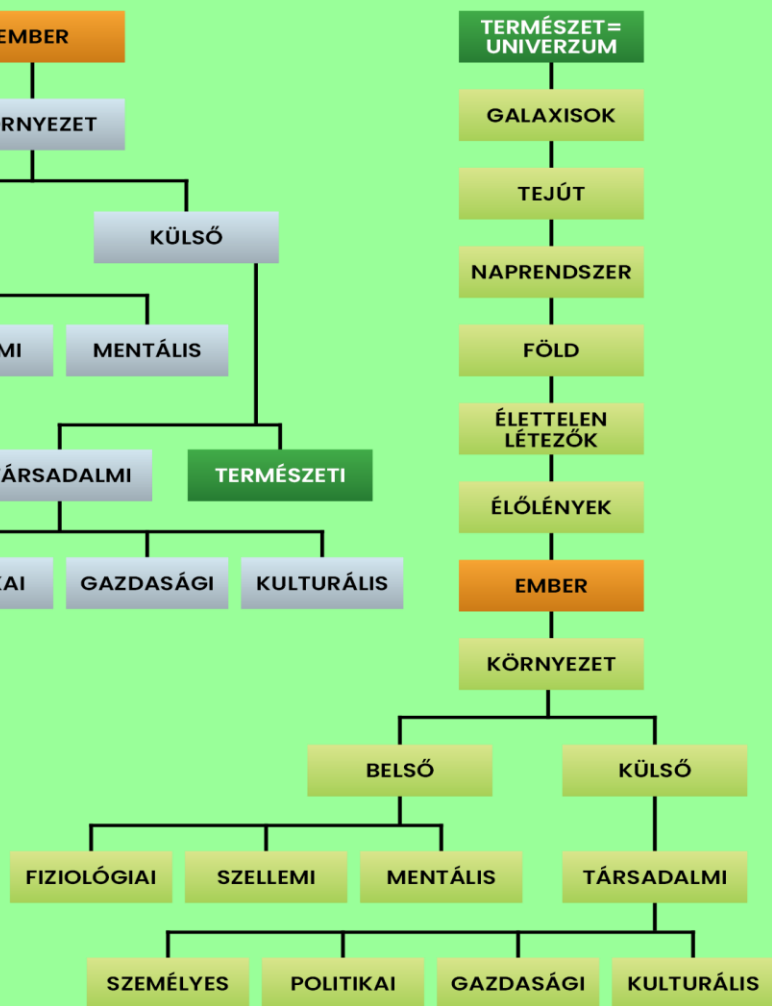
Irányzatai:

- **Kozmológia:** a Világegyetem, mint egész
- **Ontológia:** a természeti létezők – élettelen és élőlények önértéke, létezők egyenjogúsága, egymásrautaltsága
- **Természetetika:** a természet és az ember együttműködő kapcsolatrendszere, nem ártás, tisztelet minden létező iránt
- **Természetesztétika:** a természet szépsége, önmagában vett értéke, a kicsi szép, tájképi érték, az Univerzum szépsége, kalokagáthia - a szép és jó egysége.

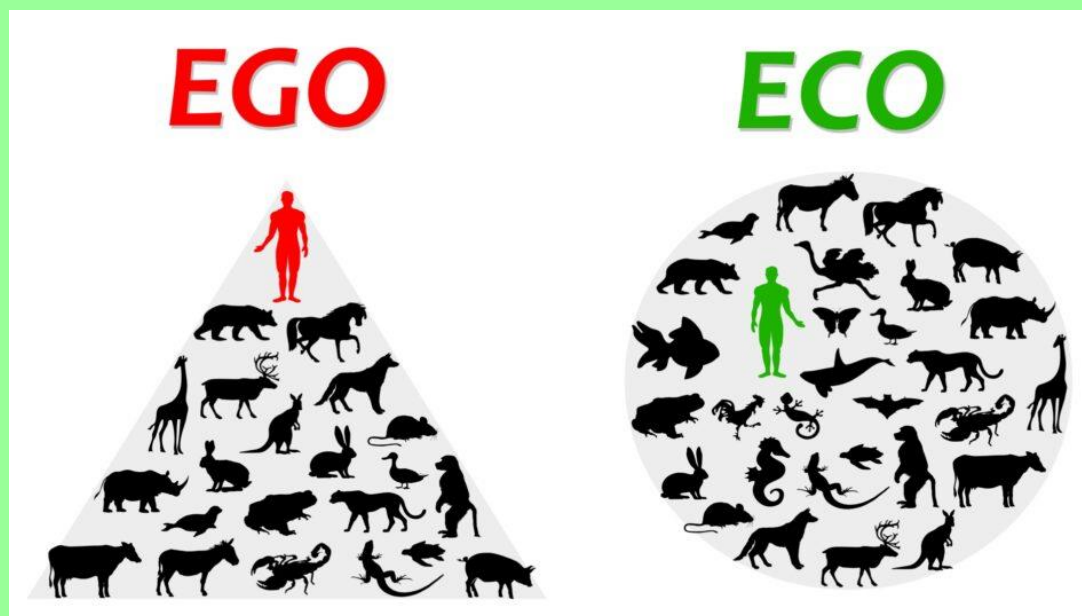
KÖRNYEZETFILOZÓFIA

TERMÉSZETFILOZÓFIA

Antropocentrikus	Kozmoszcentrikus
Ember egészsége	Minden létező egészsége
Ember jóléte	Minden létező jóléte
Ember térhódása	Élőhelyek megőrzése
Túlnépesedés	Biodiverzitás
Túlfogyasztás, jóllét	Szükséglet kielégítése
Problémakezelés	Megelőzés
Háziállatok, egzotikus növények	Vadon élő élőlények
Urbanizáció	Élő kapcsolat a természettel

Természetpszichológia

Természetempátia

Természetközelség

Természetterápia

Probléma:

Elidegenedés a
természettől

Klímaszorongás

Természetpszichológia

- Természetempátia: Beleérző képesség bármely létező – élő vagy élettelen helyébe
- Természetközelség pozitív hatása
- Természetterápia
- Kapcsolat az emberi lélek és az anyatermészet között.
- A világ észlelése a maga komplexitásában

Klímaszorongás

Természetempátia

Természetművészet

A természet esztétikája

Kicsi szép - Univerzum

Land-Art

Alkotás a természetben

A természet jelenségei -
drámapedagógia

A természet hangjai -
zenei interakció

Természetművészet

A kicsi széptől, ...

... az Univerzum szépségéig

Land-Art:

... csak a természetben talált anyagból

Mi a természeti nevelés?

A természetpedagógia nevelési irányzata

A természet megismerése a tudomány és a művészet eszközeivel

Szelíd megismerési módszerek

Gyakorló terepe a Zöld Szív Ifjúsági természetvédő Mozgalom

Fenntarthatóságra nevelés

A Természetpedagógia nevelési ága a természeti nevelés, gyakorlati terepe a Zöld Szív Ifjúsági Természetvédő Mozgalom

Zöldszíves csoportok országszerte, 2025.

A természeti nevelés alapelvei

- a természetben a természetről tanulás
- közvetlen tapasztalatszerzés
- szemléletformálás
- szelíd megismerési módszer
- Természetempátia
- holisztikus szemlélet
- Szeretet a teremtett világ iránt

Pomázi gyerekek rovarszelídítése

Faültetés a komáromi Szőnyi-Színes Óvodában

A természeti nevelés gyakorlati terepe a Zöld Szív Ifjúsági Természetvédő Mozgalom

Cél: a természet működését megismerő, megértő, értékeit óvó, holisztikus szemléletű, természettudatos, **természetempatikus**, fenntarthatóságra törekvő, felelős személyiség nevelése.

Vízvizsgálat a szolnoki ártéren

A Zöld Szív Programjai és projektjei

- **Védenc választása:** A gyermekek egy-egy természeti elemet (pl. fát, állatot) választanak, amelyet figyelemmel kísérnek és védenek.
- **Zöldszíves napok és témahetek:** A gyermekek különböző tevékenységeken keresztül mélyítik el kapcsolatukat a természettel.
- **Művészeti tevékenységek:** Természetművészet, rajzolás, festés, bábozás és más kreatív tevékenységek, amelyek segítik a természet élményszerű megismerését.
- **Természeti és környezeti projektek:** vízvizsgálatok, madármegfigyelések, természeti tanösvények, rovarhotelek, szelektív gyűjtés, komposztálás stb.

Szelíd megismerési módszerek

A természeti nevelés gyakorlati alkalmazása, magas érzelmi intelligenciával, **művészi átéléssel**, empátiával, szelíden, szeretettel.

Zöldszíves alapelvek

- 1. A természet megbecsülése és megóvása
- 2. A vadon élő növények és állatok megbecsülése és óvása
- 3. Élőhelyek megóvása
- 4. Védenc választása – egy természeti érték örökbefogadása
- 5. A Védenc megóvása – élőhely és élőlényekkel együtt
- 6. A természetes élővizek védelme (patakok, folyók, tavak)
- 7. A tiszta levegő megbecsülése, védelme
- 8. Környezetünk tisztaságának védelme
- 9. Facsemete ültetése, hosszútávú védelme
- 10. Szeretet egymás iránt és a teremtet világ iránt.

Vízvizsgálat projekt

Pomáz, Mátyás Király Ált. Iskola,
zöldszíves osztály

Vízvizsgálati adatlap

ZÖLD SZÍV

Helyi Környezetvédelmi Mozgalom
2013 Pomáz, Jankovich Gyula u. 31/A, T. 26-781-604
orgovanyi.anki@gmail.com

Név:	Vízfolyás neve:
Iskola:	A mérés pontos helye:
Cím:	Időpontja:
Csoportvezető pedagógus neve:	Tel./@:

A méréseket lehetőleg háromszor végezzétek el, és az átlagot írjátok a lapra!

1. Hőmérséklet

Mérd meg a levegő és a folyóvíz hőmérsékletét.

A víz hőmérsékletét a parttól beljebb, s a felszín alatt kb. egy arasznyira mérd.

Levegő:	°C
Víz:	°C

2. A víz színe

Egy kémcsőbe önts színültig folyóvizet, egy másikba csapvizet. Állítsd a kémcsöveket egy fehér lapra, s fölülről nézve állapítsd meg a folyóvíz színét. A megfelelő színeket kösd össze vonallal, s azon egy ponttal érzékeltesd a vízminta színárnyalatát.

barna	sárga
zöld	szürke
	kék

3. A víz szaga

Tölcsérbe tegyél papírszibkendőt, és szűrj át rajta egy liter vizet. A végén vedd ki a papírt és szagold meg.

A víz szaga:

4. Kémhatás

A pH tesztesikot mártsd a folyóvízbe, majd onnan kivéve azonnal olvasd le a színskála segítségével a víz kémhatásának értékét.

pH:

5. Átlátszóság

A zöldszíves műanyag átlátszóság-mérőlapra erősíts 1 m hosszú mérőrudat, cm-es beosztással. Lassan told lefelé a mérőrudat a vízbe, s figyeld, mikor tűnnek el a lapon lévő betűk a szemed elől. Ekkor emeld ki a mérőrudat, és olvasd le, meddig lett vizes a mércéje.

Látásmélység:
cm

7. Élővilág

Növények: Milyen növényeket látsz a vízparton és a vízben?
Írd le a nevüket, és rajzold le őket!

Állatok: Vannak-e állatok a vízben, vagy a víz közelében? Milyenek?
Írd le a nevüket, és rajzold le őket!

Vízvizsgálat

Dunaharaszti, Hétszínvirág
Óvoda

Komárom,
Szőnyi – Színes Óvoda

Védenc fa projekt

VÉDENCFA VIZSGÁLATI LAP

Csoport neve:	
Védenc fa neve:	
Vizsgálat Időpontja:	

1. Időjárási megfigyelés

Mérjétek meg a levegő hőmérsékletét!

Milyen évszak van?

Milyen az időjárás? Jelöljétek! (napos, esős, ködös, szeles...)

Levegő:C°

2. Fa megfigyelése

Mérjétek meg a fát különböző módokon.

- Hányan éritek körbe a fát? gyerek kapaszkodott össze.
- Milyen hosszú zsinór éri körbe a fát? cm hosszú a zsinór.

Vizsgáljátok meg a leveleket is!

- Milyen állapotban vannak a levelek a fán? (Még csak rügyeket látunk; kifejlődtek a levelek; stb)
- Figyeljétek meg milyen színűek a levelek a fán! (világoszöld, zöld, sárga, barna)
- Nézzetek körül a fánál! Láttok avart a fa alatt?
- Szedjétek falevelet és vizsgáljátok meg nagyítóval is! ☺

Legyen olyan színű a négyes, mint a levelek színe!

3. Fa környezetének megfigyelése

- Milyen növényeket láttok a fa közelében? Ha van olyan, amit nem ismertek, fotózzátok le járjátok utána!
- Láttok-e állatokat a fa környezetében? Ha van olyan, amit nem ismertek, fotózzátok le járjátok utána!
- Ha van kedvetek, le is rajzolhatjátok egy külön lapra!
- Általában nézzetek körül! Milyennek látjátok a fa környezetét? (rendezett; tiszta; elhagyatott; szemetes, stb.)

Szolnok, Csudabogarak Óvoda

Védenc fa projekt

Pásztó, Százszorszép Óvoda

Gyula, Galbácskerti Óvoda

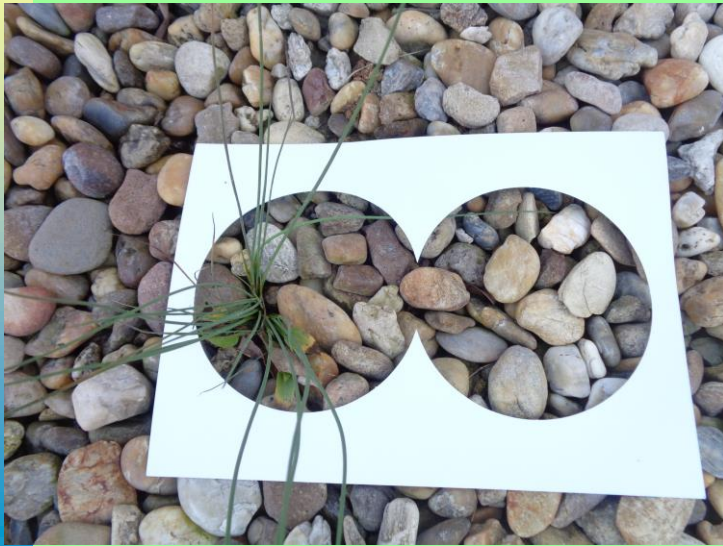
Rovarszelídítés
Pomáz, Mátyás Király Ált. Iskola,
3.b., Zöldszíves osztály

Beporzó tanösvény

Természetművészet Land-Art

Zöldszíves pedagógusok szakmai találkozója

Természeti / Művészeti nevelés projekt - drámapedagógia

Komárom, Szőnyi Színes Óvoda

Szakmai napok Zöldszíves pedagógusok részére

Dunaharaszti, Hétszínvirág Óvoda

Mezőberény, Evangélikus Ált. Iskola –
szarvasi arborétumi terepgyakorlattal

Neveléstudományi konferenciák a Zöld Óvodák és Ökoiskolák részére

Köszönöm a figyelmet!

Orgoványi Anikó

*Zöld Szív Ifjúsági Természetvédő Mozgalom
EKKE NTDI PhD hallgató*

orgovanyi.aniko@gmail.com

zoldsziv.hu